

WAAR TE GENT RECHT WERD GESPROKEN

Iets over de periode vóór 1795

We starten ons verhaal in 1795, het jaar waarin in onze gewesten, toen aangehecht bij Frankrijk, de instellingen van het Ancien Régime werden opgeheven.

Hierdoor kwam een einde aan de oude gerechtelijke instellingen. Het zou ons te ver leiden deze instellingen in detail te bespreken. Laten we wel wijzen op het essentiële verschil met de hedendaagse, nl. dat er geen scheiding was tussen bestuurlijke en gerechtelijke functies.

Zo hadden de twee belangrijkste organen van het Gentse stadsbestuur, de Schepenbank van de Keure en de Schepenbank van Gedele ook gerechtelijke taken. De eerste hield zich onledig met strafrecht en conflictueel civiel recht, de tweede was een willige rechtsmacht. Hun bevoegdheid was evenwel op dubbel vlak beperkt.

Vooreerst dient aangestipt dat het stedelijke instellingen waren, zodat de jurisdictie beperkt was tot het stedelijk gebied. Dit gebied besloeg niet eens de volledige omwalde agglomeratie, omdat de Sint-Pietersabdij (tot 1795) en de Sint-Baafsabdij (tot 1540) een eigen rechtsmacht hadden in grote delen van de stad.

Bovendien waren heel wat zaken toebedeeld aan andere instanties, meestal omwille van het statuut van de rechtsonderhorige. De belangrijkste hiervan was zonder twijfel de Raad van Vlaanderen. Dit hoogste rechtscollege van het graafschap Vlaanderen was sinds 1407 permanent te Gent gevestigd, meer bepaald in het Gravensteen.

Zij was o.m. bevoegd voor majesteitsschennis (inclusief ketterij), valsmunterij, inbreuken op vorstelijke bevelen, misdrijven tegen vorstelijke ambtenaren of tegen beschermde personen en misdrijven gepleegd door edellieden. De Raad van Vlaanderen was wél een rechtbank in de hedendaagse betekenis van het woord, met permanente rechters en een openbaar ministerie.

In 1778 vonden de magistraten van de Raad van Vlaanderen het Gravensteen te vochtig en te koud en verhuisde de Raad naar het voormalig Jezuïetencollege¹ aan de Volderstraat. In dit gebouw is thans de stedelijke basisschool Emile Braun gevestigd².

De periode van 1795 tot 1846

Het decreet van 27 november 1795 schafte o.m. de Raad van Vlaanderen af en richtte het "*Tribunal Civil du département de l'Escaut*" op, met zetel te Gent. Deze rechtbank nam gebruik van hetzelfde gebouw als de Raad van Vlaanderen. In deze woelige revolutionaire tijd volgde in de gerechtelijke organisatie de ene hervorming na de andere, waardoor het jaar daarop reeds deze provin-

ciale rechtbank werd opgeheven.

Na heel wat experimenten stabiliseerde een en ander zich door de wet van 18 mei 1800, die nog steeds de basis is van de hedendaagse rechterlijke organisatie. In het kader hiervan werd op 6 oktober 1800 de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent geïnstalleerd. Deze arrondissementele rechtbank³ bleef in het gebouw van haar voorgangers aan de Voldersstraat.

De Rechtbank van Koophandel, opgericht in 1798, was eerst gevestigd in het Pakhuis op de Korenmarkt, doch verhuisde in 1802 naar het stadhuis. De in 1796 opgerichte vredegerichten, die ook als politierechtbank functioneerden, waren in de Lakenhalle ondergebracht. In 1795 was het Assisenhof opgericht⁴, dat in het stadhuis zetelde.

Volledigheidshalve vermelden we dat in 1810 de Werkrechtersraad werd opgericht. Deze voorloper van de Arbeidsrechtbank werd toen niet echt als een rechtbank beschouwd. Zij was eveneens in het stadhuis ondergebracht.

Het gebouw aan de Voldersstraat was goed geschikt voor de Rechtbank van Eerste Aanleg, maar bood geen ruimte voor de andere gerechten. De huisvesting van deze perifere rechtbanken was ondermaats.

Dit verbeterde er niet op toen op 4 oktober 1832 het Hof van Beroep te Gent werd opgericht⁵. Het nieuwbakken Hof nam tijdelijk zijn intrek in het stadhuis, waardoor de Rechtbank van Koophandel terug naar het Pakhuis moest trekken. Dit was een tijdelijke voorziening, vermits het de bedoeling was door aankoop van belendende huizen het gerechtsgebouw aan de Voldersstraat te verruimen ten behoeve van het Hof van Beroep.

De huisvesting in het stadhuis was alles behalve ideaal. Men had enkel een deel van het gelijkvloers van het Schepenhuis van Gedele (stadhuisvleugel aan de zijde van de Poeljemarkt). Er was geen beraadslagingzaal, noch een kabinet voor de Eerste Voorzitter. De griffie was op een mansarde. De werking werd voortdurend gestoord door de andere activiteiten op het stadhuis en door het lawaai van de Poeljemarkt (die toen echt een poeljemarkt was).

Reeds in december 1833 maakte de Eerste Voorzitter een uitgebreide klachtenlijst over aan de Minister van Justitie. Het was het stadsbestuur dat naar een oplossing zocht, ofschoon het niet aan hem was om voor de huisvesting van het Hof in te staan. De stad moest immers enkel instaan voor het vredegerecht, de provincie voor de Rechtbank van Eerste Aanleg en de Rechtbank van Koophandel en de staat voor het Hof van Beroep.

Begin 1835 vatte het stadsbestuur het plan op om zelf een volledig nieuw gerechtsgebouw op te trekken, zij het met financiële tussenkomst van staat en provincie. Het idee om het gebouw aan de Voldersstraat uit te breiden werd aldus verlaten.

Na wat onderhandelingen leidde dit in juni 1836 tot een volledig akkoord tussen stad, provincie en staat en werd datzelfde jaar nog de bouw aangevat van het eerste als dusdanig geconcipieerde gerechtsgebouw in België.

De bouw van het gerechtsgebouw (1836-1846)

De overeenkomst bestond erin dat het stadsbestuur op haar kosten een gerechtsgebouw zou optrekken, zij het dat de provincie en de staat elk een subsidie van 300.000 frank verleenden. Het gebouw bleef eigendom van de stad, maar staat en provincie konden, als tegenprestatie voor de tussenkomst in de bouwkosten, eeuwigdurig en kosteloos gebruik maken van het gebouw om het Hof en de rechtbanken te huisvesten, althans "*les locaux désignés sur le plan*".

Als bouwplaats werd de Recolletenvlakte gekozen. Deze vlakte was ontstaan toen in 1797 het klooster der Recolletten (ook Minderbroeders genaamd), opgeheven door de Franse revolutie⁶, werd afgebroken. De afbraak van dit grotendeels uit de dertiende eeuw stammend complex is een zeldzaam geval waar in Gent het gebouw van een afgeschafte klooster of abdij met de grond werd gelijk gemaakt⁷.

Het enige spoor van de Minderbroeders dat men thans ter plaatse nog kan bemerken is de in 1948 ingehuldigde gedenkplaat voor Pieter van Gent, de eerste grote missionaris in Mexico, die van dit klooster afkomstig was. De plaat bevindt zich aan de buitengevel van het gerechtsgebouw, kant Schouwborgstraat.

De bouwwerken kenden meteen ernstige moeilijkheden, en daardoor grote vertragingen, omdat de plaats waarop het klooster gestaan had volledig uit aangeslibde grond bleek te bestaan. Het afvoeren van drie meter grondlaag en zware funderingen bleken noodzakelijk.

De werken namen uiteindelijk tien jaar in beslag, zodat pas op 19 oktober 1846 het gerechtsgebouw plechtig in gebruik kon genomen worden. Procureur-generaal Leopold Ganser hield daarbij een mercuriale over de Raad van Vlaanderen⁸, min of meer de historische voorganger van het Hof van Beroep te Gent.

De bouw heeft uiteindelijk 1.653.000 frank gekost, waar de stad gerekend had op 900.000 frank (vandaar de inbreng van telkens 300.000 frank door provincie en staat). Uiteraard was het stadsbestuur niet gelukkig dat hij alleen de meeruitgave van ca. 750.000 frank moest bekostigen voor een gebouw dat grotendeels "*à perpétuité l'usage gratuit*" niet stedelijke diensten huisvestte. Ondanks herhaalde palavers kon het stadsbestuur niets meer bereiken dan een bijkomende tussenkomst van de staat van 150.000 frank, te betalen met 50.000 frank per jaar, terwijl de provincie helemaal geen bijkomende tussenkomst verrichtte.

Er weze wel vermeld dat het provinciebestuur, dat eigenaar was van het oude gerechtsgebouw aan de Voldersstraat, haar aandeel van 300.000 frank deels in natura betaalde door dit gebouw aan de stad te laten, mits de universiteit er gebruik van mocht maken⁹.

Het gerechtsgebouw is ontworpen door de toenmalige stadsarchitect Lodewijk

Roelandt, die voordien reeds o.m. de Universiteitsaula (1819), de Concorde¹⁰ (1825) en het Casino¹¹ (1835) ontworpen had en terzelfdertijd (van 1836 tot 1840) de Opera bouwde.

Het gerechtsgebouw dat in 1846 werd in gebruik genomen had een gans andere binneninrichting dan wat we thans kennen. Het grote verschil bestond erin dat er geen centrale binnenkoer was, maar wel een immense zaal (46 meter lang, 15 meter breed en 15 meter hoog), die "*salle des pas perdus*" genoemd werd. Zij was toen de grootste zaal van Europa met één overspanning. De bedoeling was deze ruimte als feestzaal te gebruiken. Om die reden werd aan de voorgevel een dubbele buitentrap aangebracht, zodat men rechtstreeks de zaal, die zich op de eerste verdieping bevond, kon bereiken.

De zaal gaf ook toegang tot de vier grote zittingszalen van de eerste verdieping, m.n. de twee zalen voor het Hof van Beroep, de burgerlijke zittingszaal voor de Rechtbank van Eerste Aanleg en de enige zittingszaal voor de Rechtbank van Koophandel. Het licht kwam vanuit de ramen in een immens tongewelf (hoger dan de kroonlijst), waardoor de tweede verdieping hoofdzakelijk een "*vide*" was. Daar bevonden zich de diensten van parket, parketgeneraal en balie.

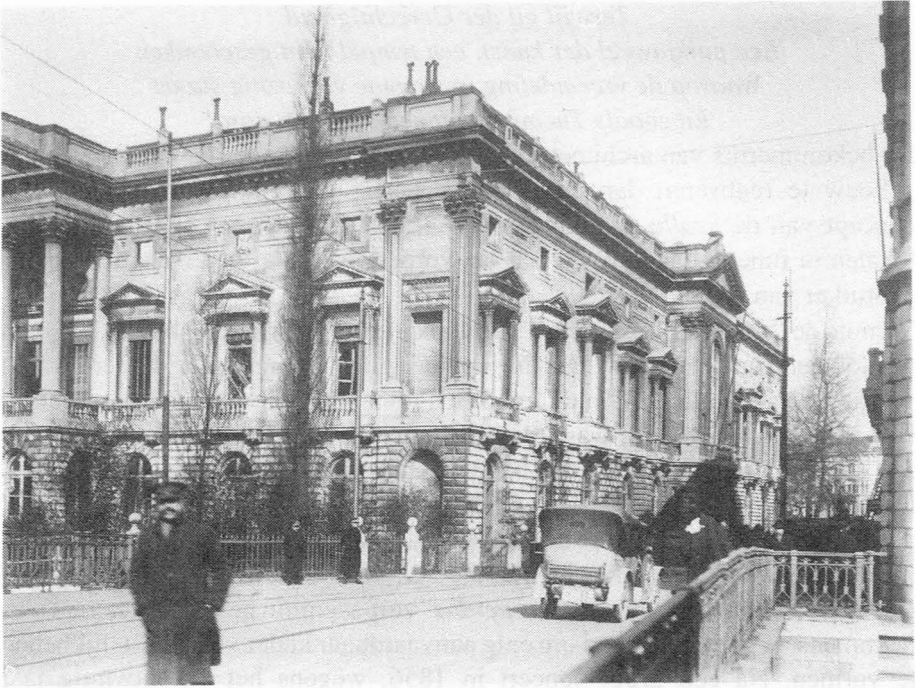
De correctionele zittingszaal van de Rechtbank van Eerste Aanleg bevond zich op het gelijkvloers, ongeveer op dezelfde plaats als nu, maar anders georiënteerd. De Assisenzaal bevond zich, zoals nu, achteraan, maar was beduidend kleiner. Ook de kabinetten van de onderzoeksrechters bevonden zich op dezelfde plaats als nu. De vredegerechten¹² waren aan de zijde van de Schouwburgstraat gevestigd.

De toegang tot de gerechtelijke diensten geschiedde niet langs de voorgevel, maar wel via een inkomhal, met trap, rechtover de Schouwburgstraat. De ingang aan de voorgevel werd gebruikt voor de bezoekers van de Handelsbeurs, een stedelijke instelling die eveneens in het gebouw (een stadsgebouw!) was gevestigd.

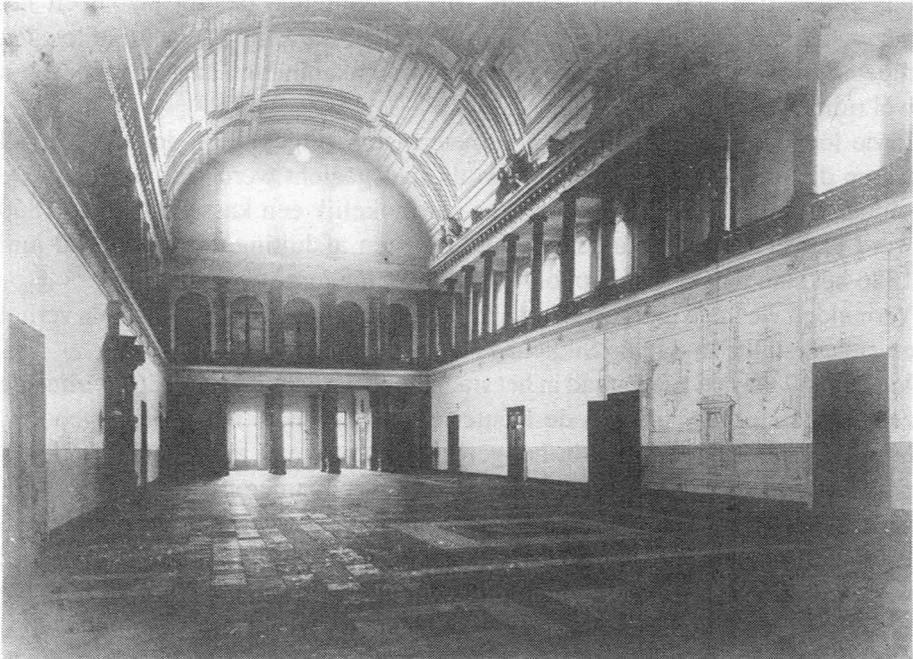
Om die reden werd het Recollettenplein herdoopt tot Koophandelsplein. Afgezien van het feit dat men kan betreuren dat de oorspronkelijke historische naam werd verlaten, kan het verwondering wekken dat de nieuwe naam niet verwijst naar het belangrijkste van het plein, nl. de Justitie, maar naar een perifere stedelijke dienst. Vermoedelijk wou het stadsbestuur, als enige bevoegd voor straatnaamgeving, zich aldus wreken op de staat, die te weinig financieel bijgedragen had.

De periode van 1846 tot 1898

Bij de ingebruikname van het gerechtsgebouw was ieder onder de indruk van de imponerende architectuur. Zo dichtte Ledeganck:

Het Paleis van Justitie vóór de oorlog.

De "Salle des pas perdus" vóór de brand van 1926.

*Terwijl gij der Gerechtigheid
Een puikjuweel der kunst, een tempel hebt geschonken
Waarop de vreemdeling in stomme verbazing staart
En zooals Themis nooit een bezat op aard!*

De bekommernis van architect Roelandt was blijkbaar eerder een prestigieus gebouw te realiseren dan een gebouw nuttig voor zijn bestemming. Het concept van de "*salle des pas perdus*" impliceerde immers dat alle andere lokalen in functie daarvan werden ontworpen, met alle ongemakken voor de gebruiker van dien.

Vermits de "*salle des pas perdus*" zich op de eerste verdieping bevond, bleven alle lokalen van het gelijkvloers die niet tegen de buitengevel gesitueerd waren verstoken van daglicht. Om dit enigszins op te vangen waren er vier lichtkokers voorzien, doch deze waren te hoog om nog enig nuttig licht te bezorgen aan die lokalen die het nodig hadden, namelijk die van het gelijkvloers. Daarentegen verhinderden deze lichtkokers doorlopende gangen, zodat het gelijkvloers een onmogelijke doolhof was. Reeds vrij vroeg na de ingebruikname noteren we de eerste klachten in die zin.

Bovendien bleek de "*salle des pas perdus*" zelf evenmin geslaagd. De zaal was te immens, te streng, te koud om enig aanvaardbaar kader voor feestelijkheden te vormen. Na een groot concert in 1856, wegens het vijfentwintig jaar koningsschap van Leopold I, werd de zaal nauwelijks gebruikt. De zaal heeft dus amper tien jaar gefunctioneerd, maar gedurende tachtig jaar heeft het personeel van griffies en parketten in te kleine, donkere en vochtige lokalen moeten werken. De zittingszalen en magistratenkabinetten daarentegen waren wèl ruim, klaar en mooi.

In de loop der jaren zijn er wat verbeteringen aangebracht, doch essentieel waren die niet. Het gerechtsgebouw als stadsgezicht werd wel verfraaid. De ruimte vóór het gerechtsgebouw was aanvankelijk een kasseivlakte. In 1860 werd hier een square aangelegd, met bronzen afsluiting, waarin op 20 juni 1886 het standbeeld van Hippolyte Metdenpenningen¹³ geplaatst werd.

Vermelden we in de marge dat in 1876 de Werkrechtersraad het stadhuis verliet en zich vestigde in Kleine Sikkel aan de Nederpolder.

Vanaf 1857 was de Krijgsraad in het stadhuis ondergebracht. In 1867 verhuisde ze naar de Hoofdwacht aan de Kouter en in 1887 naar het gerechtsgebouw. Mede daardoor begon men in het gerechtsgebouw met plaatsgebrek te kampen. De gerechtelijke diensten losten dit op twee manieren op.

De eerste was intern, een hogere rechtbank nam gewoon een lokaal van een lagere rechtbank af (systeem dat blijkbaar nog steeds bestaat). Voorwaarde was wel een akkoord over de hiërarchie. Nu blijkt er een intense, en alles behalve vriendschappelijke, briefwisseling geweest te zijn tussen de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg en die van de Rechtbank van Koophandel, waarbij deze laatste zich verzette tegen het innemen van een lokaal door de

eerste, omdat, aldus deze magistraat, er geen rechtsgrond was om te stellen dat de Rechtbank van Koophandel hiërarchisch lager zou zijn dan de Rechtbank van Eerste Aanleg. Slachtoffers werden uiteindelijk de vrederechters, die met twee één kabinet moesten delen ...

De tweede "oplossing" bestond erin niet meer door de stadsdiensten gebruikte lokalen in te palmen. Dit leek logisch, maar was niet correct. Immers had het gerecht enkel het gebruiksrecht van die lokalen die in 1836 aldus op het bouwplan aangeduid waren. De stad was immers eigenares van het ganse gebouw, zodat zij in principe over ieder lokaal kon beschikken waarvan zij blijkens de documenten niet uitdrukkelijk afstand van gedaan had.

Vanaf 1875 ontstonden hierover diverse conflicten, die als maar meer uit de hand liepen. Het stadsbestuur achtte het in 1889 zelfs nodig een brochure van 65 blz. uit geven waarin haar standpunt uiteengezet werd. Dat de brochure begint met een verwijzing naar de ongelijke financiële inspanning bij de bouw, hoeft geen verwondering te wekken.

Toen het parket in 1891 een stadslokaal innam ging het stadsbestuur tot de tegenaanval over en dagvaardde de staat en de provincie om te horen zeggen dat alle lokalen die in strijd met het plan in gebruik waren ontruimd dienden te worden. Vermits de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent bevoegd was, oordeelden de rechters aldus over hun eigen lokaal!

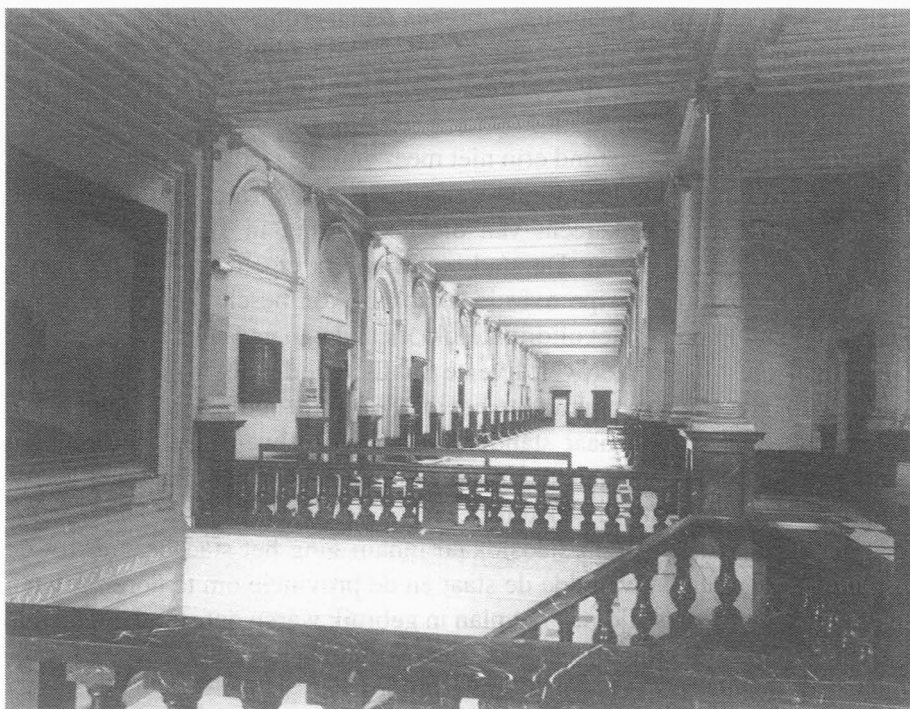
Desalniettemin oordeelde de Rechtbank bij vonnis van 29 juni 1892 dat het bouwplan van 1836 een geldige en bindende repartitieovereenkomst was en stelde het stadsbestuur in het gelijk. De strijd was daarmee nog niet gestreden, want staat en provincie gingen in beroep. Het Hof van Beroep velde arrest op 15 juli 1893, waarbij het vonnis bevestigd werd.

De periode van 1898 tot 1914

Het stadsbestuur mocht dan wel gelijk gekregen hebben, het was onmiskenbaar zo dat het gerecht te weinig plaats had, zodat er hoe dan ook een oplossing diende gezocht te worden. De oplossing lag voor de hand: de overname van het gebouw door de staat. Er startten onderhandelingen waarbij men het spoedig eens was over het principe, maar niet over de overnameprijs. Begin 1898 legde het stadsbestuur zich neer bij het eerder lage bedrag van 500.000 frank. Daarmee werd de staat eigenares mits betaling van amper de helft van de bouwkosten (300.000 frank in 1836, 150.000 frank in 1846 en 500.000 frank vanaf 1898). Anderzijds was de stad verlost van de hoog oplopende kosten van herstel en groot onderhoud.

Op 3 maart 1898 werd de overeenkomst bij K.B. goedgekeurd, waarbij ook bepaald werd dat:

- de lokalen van Vrederecht en Krijgsraad (huisvesting wettelijk lastens de stad) tot minstens 1 januari 1908 verder konden gebruikt worden door deze gerechten

Paleis van Justitie. Interieur.

- zo het standbeeld van Metdepenningen ooit zou weggedaan of verplaatst worden, de stad het voetstuk mocht recupereren
- de overnamesom moest betaald worden binnen het jaar nadat de staat de beschikking had over die lokalen die tot dan niet door gerechtelijke diensten betrokken werden
- de stad werd ontheven van de verplichting het vroegere gerechtsgebouw aan de Voldersstraat ter beschikking te laten aan de universiteit¹⁴.

Op 25 juni 1898 werd een proces-verbaal opgemaakt waarbij Jules De Vigne, financiëschepen van de stad Gent, aan een ambtenaar van het Ministerie van Justitie de eigendomtitels van de grond, de huurovereenkomst met een wijnhandelaar die een deel van de kelder huurde, en de sleutels van een aantal lokalen overhandigde.

Het eerste gevolg van de overeenkomst van 1898 was dat de stedelijke handelsbeurs het gerechtsgebouw verliet. Dit gebeurde in 1900, toen de Hoofdwacht op de Kouter, samen met een belendend en daarvoor verbouwd pand, de nieuwe locatie van de Handelsbeurs werd.

In 1911 werd de Werkrechtersraad in Beroep, voorloper van het Arbeidshof, opgericht. Zij nam intrek in de Kleine Sikkels aan de Nederpolder, waar de Werkrechtersraad reeds gevestigd werd.

Het stadsbestuur moest een huisvesting zoeken voor de vrederechten en de

Krijgsraad. Aanvankelijk werd gedacht aan een gebouw in de Savaanstraat waar tot 1905 de Nationale Bank had gezeteld, maar uiteindelijk besloot men tot een nieuwbouw.

Tot aan de ingebruikname van het postkantoor op de Korenmarkt (1910) was het Gentse hoofdpstkantoor gevestigd in een gebouw op het Koophandelsplein tussen de Opera en de Ketelbrug. Toen dit vrij kwam werd het vervangen door een groter geheel, waarbij een straatgevel werd opgetrokken identiek aan die van de belendende Opera, zodat men sindsdien de indruk heeft dat het geheel van Schouwburgstraat tot Ketelbrug een enkel gebouw is. Dit nieuw geheel zou in 1914 door het stadsbestuur als "klein gerechtsgebouw" ter beschikking gesteld worden van vrederechten, Krijgsraad, Werkrechtersraad in Eerste Aanleg en Werkrechtersraad in Beroep, doch het uitbreken van de eerste wereldoorlog oordeelde er anders over.

De eerste wereldoorlog

De eerste wereldoorlog heeft in het dagelijks leven van de Belgen veel meer ingegrepen dan de tweede. Een van de oorzaken was de nabijheid van het front. België kende twee bezettingsstatuten. Oost- en West-Vlaanderen vormden het "Etappengebied", waarin het Duitse militair bestuur een veel grotere bevoegdheid, en aldus dagelijkse controle en inmenging, had dan de rest van België. Zo kon men bv. niet vrij reizen.

Alle centrale diensten van het Etappenbestuur werden in Gent gevestigd. Vanuit Gent werd het front ondersteund, zodat hier talloze diensten van logistiek, genie, voorraad, medische voorzieningen, e.d. gevestigd waren. Tot 12.000 Duitse soldaten waren aldus in Gent gelegerd! Al deze diensten hadden een huisvesting nodig, waardoor talloze openbare en particuliere gebouwen werden aangeslagen. Zo ook het gerechtsgebouw.

Enkele dagen na de inname door de Duitsers, in oktober 1914, werd de toegang tot het gerechtsgebouw ontzegd aan de magistraten. Eerst voor twee dagen, dan voor zeven dagen. Tenslotte werd meegedeeld dat het groot gerechtsgebouw in beslag genomen werd en dat de gerechten maar elders onderdak moesten zoeken.

Na heel wat palavers mochten de lopende dossiers meegenomen worden, maar alle andere documenten bleven ter plaatse. Amper twee maal twee uur per week was het aan griffiers toegelaten het gerechtsgebouw te betreden om minuten en registers te raadplegen.

Het Hof van Beroep vestigde zich in het gebouw van de Vlaamse Academie aan de Koningstraat. De Rechtbank van Eerste Aanleg kwam in de Kleine Sikkels aan de Nederpolder, alsook in een aantal particuliere huizen, de Rechtbank van Koophandel in de Cercle Industriel aan de Universiteitstraat (tot 1916, nadien in het Notarishuis) en de vrederechten in het Sint-Lievenscollege aan de Zilverberg.

Het groot gerechtsgebouw werd de zetel van de Etappe-inspectie, terwijl het klein gerechtsgebouw een ziekenhuis voor officieren herbergde.

Na de wapenstilstand keerden Hof van Beroep, Rechtbank van Eerste Aanleg en Rechtbank van Koophandel terug naar het groot gerechtsgebouw, zij het na een grondige schoonmaak.

De vrederechters keerden niet meer terug, maar namen, met vier jaar vertraging, gebruik van het klein gerechtsgebouw. Zoals voorzien gebeurde dit ook door de Werkrechtersraden in Eerste Aanleg en in Beroep alsook door de heropgerichte Krijgsraad.

De diverse rechtbanken waren nu behoorlijk gehuisvest en geconcentreerd in twee naast elkaar gelegen gebouwen. Reeds na zeven jaar kwam er evenwel een kink in de kabel.

NOTEN

1. De Jezuïtenorde werd in 1773 in de Zuidelijke Nederlanden opgeheven, waarna het Oostenrijks bestuur over ging tot de beslagname van diens bezittingen. Pas in 1832 werd de orde in België heropgestart. Het jaar daarop ging het Sint-Barbaracollege aan de Savaanstraat van start.
2. Deze school wordt opgeheven per 1 september 1999.
3. Aanvankelijk was het gerechtelijk arrondissement Gent beperkt tot het bestuurlijk arrondissement. Het arrondissement Eeklo, dat toen ook een deel van Zeeuws-Vlaanderen omvatte, had tot 1814 een eigen rechtbank.
4. Afgeschaft in 1814, maar heringevoerd in 1831.
5. Tot dan was het Hof van Beroep te Brussel ook voor Oost- en West-Vlaanderen bevoegd.
6. In 1840 vestigde deze orde zich opnieuw te Gent, maar nu aan de Oude Houtlei.
7. Veelal kregen de voormalige kloostergebouwen een nieuwe (wereldlijke) bestemming, die ze vaak behouden hebben, o.a. de abdij van Baudelo aan de Ottogracht (Atheneum, tot 1940 ook universiteitsbibliotheek), het Pand in Patershol (wooncomplex, tot 1962 deels museum), de Sint-Pietersabdij (kazernes tot 1950), de Bijloke (museum, deels ziekenhuis tot 1982), het Augustinesenklooster in Ekkerghem (militair hospitaal, thans politiekazerne), het Ursulinenklooster aan de Ridderstraat (rijkswachtkazerne, recent vervangen door nieuwbouw).
8. Het onderwerp was op die dag misschien wel gepast, maar het is toch typerend voor de mentaliteit van de magistraten in de negentiende eeuw dat rechtshistorische mercuriales eerder regel dan uitzondering waren.
9. Van 1846 tot 1856 werd het gebouw door de stad zelf gebruikt, meer bepaald voor de Burgerwacht. Vanaf 1856 nam de universiteit haar gebruiksrecht op en vestigde er de Faculteit Toegepaste Wetenschappen tot die in 1890 verhuisde naar de nieuwbouw in de Jozef Plateaustraat. (zie ook voetnoot 14).
10. Een in 1969 gesloopt gebouw aan de Kouter op de plaats waar nu het kantoorgebouw (met o.m. de RVA) op de hoek van Kouter en Korte Meer staat.
11. Bevond zich aan de Coupure en werd afgebroken in 1935. Aldaar werden tot 1908 de Floralien gehouden. Op die plaats werd nadien de Faculteit Diergeneeskunde gebouwd, in de Zuidelijke Nederlanden opgeheven, waarna het Oostenrijks bestuur over ging tot de beslagname van diens bezittingen. Pas in sinds 1996 verlaten.
12. Op dat ogenblik waren er slechts twee kantons. Het derde kanton werd opgericht in 1896.
13. Hyppolyte Metdepenningen (1799-1881), was de eerste afgestudeerde doctor in de rechten van de Gentse universiteit, orangistisch politicus, en de roemrijkste Gentse advocaat, die liefst 21 maal verkozen werd tot stafhouder. Het standbeeld kwam er op initiatief van de loge waartoe hij behoord had.
14. Nadat de Faculteit Toegepaste Wetenschappen dit gebouw verlaten had werd er in 1893 een stedelijke basisschool gehuisvest. Door de overeenkomst van 1898 werd het precair karakter hiervan een verworven recht. In maart 1998 werd dit gebouw door de stad aan de universiteit verkocht, zij het met gebruikrecht voor de stad tot einde 1999.

Mark RUMMENS
(t vervolgt)